

Перед початком чергового засідання Президії НАН України 30 травня 2012 року академік НАН України Б.Є.Патон вручив згідно з Указом Президента України державні нагороди з нагоди Дня науки групі провідних учених Національної академії наук України.

Учасники спільного засідання Президії НАН України, Колегії Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України та Ради Державного фонду фундаментальних досліджень заслухали й обговорили доповідь голови Державного фонду фундаментальних досліджень академіка НАН України В.П.Кухаря «Державний фонд фундаментальних досліджень: місце і роль у фінансуванні науки та міжнародному науковому співробітництві» й співповідь голови Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України академіка НАН України В.П.Семиноженка «Шляхи удосконалення державної підтримки фундаментальних досліджень».

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є.Патон, директор Інституту проблем матеріалознавства ім.І.М.Францевича НАН України, заступник голови Фонду академік НАН України В.В.Скороход, директор Інституту фізіології ім.О.О.Богомольця НАН України, співкерівник Проблемної ключової лабораторії молекулярної і клітинної біології академік НАН України О.О.Кришталь, завідувач відділу Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім.Г.М.Доброва НАН України В.І.Онопрієнко, генеральний директор Національної бібліотеки України ім.В.І.Вернадського, академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України академік НАН України О.С.Онищенко, президент Національної академії медичних наук України академік НАМН України А.М.Сердюк, радник Президії НАН України академік НАН України К.М.Ситник.

Спільне засідання було присвячено ювілейній даті Державного фонду фундаментальних досліджень – 20-літтю від часу його заснування.

Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність», як і Положенням про Фонд, передбачалося, що він створений для підтримки на конкурсних засадах фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук, що проводяться науковими установами, вищими навчальними закладами, вченими.

У доповідях та у виступах в обговоренні зазначалось, що Державний фонд фундаментальних досліджень впродовж двадцяти років проводить велику і важливу роботу з грантової підтримки фундаментальних досліджень на конкурсних засадах. За час своєї діяльності Фонд набув суттєвого досвіду, розробив і застосовує чітку і прозору систему експертного відбору і оцінювання

проектів, що подають науковці і наукові колективи, проводить спільні з аналогічними закордонними фондами конкурси, здійснює цільову підтримку молодих науковців.

Національна академія наук України – один з ініціаторів створення Фонду – приділяє постійну увагу діяльності, розвитку, правовому забезпеченню його роботи. Ця робота проводиться у контакті з відповідним центральним органом виконавчої влади з реалізації наукової і науково-технічної політики.

Проте від самого початку свого існування Фонд не набув самоврядності, не мав статусу юридичної особи, не міг самостійно розпоряджатися коштами державного бюджету, які призначалися йому «окремим рядком» за відповідною програмою. НАН України неодноразово вносила пропозиції щодо вирішення зазначених проблем у найвищій інстанції держави – Президенту України, Прем'єр-міністру України, Голові Верховної Ради і профільному Комітету Верховної Ради України. Підтримку у вирішенні цих питань забезпечувала також Міжвідомча рада з координації фундаментальних досліджень, яка виконує функції наглядової Ради Фонду. Все це робилося з метою надання Фонду можливості ще більш ефективно працювати, «на рівних» здійснювати спільну роботу із зарубіжними фондами.

Сьогодні Фонд вже має статус державної наукової установи, юридичної особи, але все ще не отримав прав головного розпорядника коштів державного бюджету, що призначаються для виконання його статутних обов'язків. За прикладами більш ефективного статусу подібних фондів не треба далеко ходити – це відповідні наукові фонди Росії, зокрема Російський фонд фундаментальних досліджень та Російський гуманітарний науковий фонд, які і мають слугувати за взірцем. Щоправда ефективність їх роботи ще забезпечується й незрівнянно більш солідним (у сотні разів) фінансуванням.

На завершення було відзначено, що основним спільним завданням – і Академії, і Держінформнауки, і Фонду є робота з вищими державними органами для вирішення питання належного фінансового забезпечення роботи Фонду.

За результатами спільного засідання Президії НАН України, Колегії Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України та Ради Державного фонду фундаментальних досліджень було прийнято відповідне спільне рішення.

Далі Президія НАН України заслухала наукову доповідь директора Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України академіка НАН України Б.В.Буркинського «Про запровадження принципів «глобального зеленого курсу» в модель економічного розвитку України».

У доповіді та виступах академіка НАН України Б.Є.Патона, ректора Національного лісотехнічного університету України академіка НАН України Ю.Ю.Туниці, радника при дирекції Національного наукового центру «Інститут

аграрної економіки» НААН України академіка НААН України П.Т.Саблука, консультанта міністра економічного розвитку і торгівлі України Л.О.Мусіної, завідувача відділу Інституту медицини праці НАМН України члена-кореспондента НАН України І.М.Трахтенберга, голови громадської організації «Всеукраїнська екологічна ліга» Т.В.Тимочко відзначалося, що так званий глобальний «зелений» новий курс був запропонований в 2009 році у відповідній аналітичній доповіді, підготовленій Програмою ООН з навколишнього середовища, і зараз на порядок денний постають питання запровадження принципів «зеленого» курсу в моделі розвитку національних економік.

Було повідомлено, що наприкінці червня цього року світові лідери зберуться в Ріо-де-Жанейро на Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань сталого розвитку. Однією з двох офіційних тем конференції буде саме «зелена» економіка в контексті сталого розвитку.

Зараз формується національна позиція України для її представлення на конференції в Ріо і тому вкрай важливо висловити точку зору НАН України при підготовці відповідного національного документа про проблеми і можливості «озеленення» економіки. Було зауважено, що українську модель «зеленої» економіки необхідно будувати з урахуванням світового та європейського досвіду, а також національних і регіональних особливостей.

Наголошувалося, що проблема, винесена на обговорення, настільки складна і комплексна, що визначення наукових досліджень з питань розробки засад організаційно-економічного забезпечення та системи механізмів імплементації світових і європейських тенденцій переходу до курсу «зеленого» зростання є одним із перспективних напрямів фундаментальних та прикладних досліджень наукових установ НАН України відповідного профілю. Необхідно сконцентрувати увагу фахівців Академії на подальшому поглибленому вивченні та розробці практичних пропозицій щодо розглянутої проблеми.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України має найближчим часом доопрацювати та передати до Уряду узагальнені матеріали щодо підходів до запровадження курсу «зеленого» зростання в модернізаційній стратегії України для їх врахування при формуванні офіційних документів держави до Конференції з проблем сталого розвитку в Ріо-де-Жанейро.

Учасники засідання заслухали та обговорили доповідь голови Західного наукового центру НАН України та МОНмолодьспорту України академіка НАН України З.Т.Назарчука про діяльність центру.

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є.Патон, ректор Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу член-кореспондент НАН України Є.І.Крижанівський, віце-президент НАН України академік НАН України А.Г.Загородній.

Президія НАН України зазначила, що Західний науковий центр посідає особливе місце в регіональній структурі Академії. Майже двадцять років центр очолював видатний учений та організатор науки академік Я.С.Підстригач, який зробив великий внесок в становлення центру як регіонального міжвідомчого науково-координаційного органу.

Відзначалось, що і нині Західний науковий центр залишається одним з провідних регіональних наукових центрів НАН України. Він проводить велику роботу, спрямовану на розвиток наукового потенціалу регіону, підвищення рівня освіти, інтеграцію освіти, науки і виробництва. Особливу повагу викликає піклування центру про створення умов для залучення молоді до наукової праці і ті здобутки в цьому напрямі, про які розповів голова центру.

Разом з тим наголошувалося на необхідності суттєвого поліпшення взаємодії регіональних центрів з місцевими органами влади, зокрема з питань участі в розробці і, головне, в реалізації угод між Кабінетом Міністрів України та відповідними обласними радами щодо регіонального розвитку областей, а також програм їх соціально-економічного та культурного розвитку.

Відзначалось, що у структурі експорту західного регіону питома вага продукції високих технологій становить майже третину, в той час як для України загалом цей показник дорівнює лише близько 6 відсоткам. Загалом частка західного регіону в загальнодержавному експорті продукції високих технологій сягає майже 40%. Наведені показники є досить об'єктивним свідченням плідності діяльності всього науково-освітнього комплексу регіону і, в тому числі, Західного наукового центру НАН України та МОНмолодьспорту України. Важливо, щоб і подальший соціально-економічний розвиток регіону базувався насамперед на створенні високотехнологічних виробництв і наукове забезпечення цих процесів має залишатися пріоритетним напрямом діяльності наукового центру.

У цілому Президія НАН України схвалила діяльність Західного наукового центру НАН України та МОНмолодьспорту України.

Крім того, Президія НАН України заслухала інформацію про Загальні збори Російської академії наук, що відбулися 22 травня 2012 року; про організацію експертизи та погодження тематичних планів фундаментальних науково-дослідних робіт, які передбачається фінансувати за рахунок коштів Державного бюджету України; про відзначення 90-річчя від дня народження академіка В.М.Глушкова; також було розглянуто низку кадрових питань та прийнято рішення про нагородження відзнаками Національної академії наук України.

Секретаріат Президії НАН України